

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерства образования и науки Республики Дагестан

**МКУ " УПРАВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ" МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ**

"ХАСАВИЮРТОВСКИЙ РАЙОН"

МКОУ "Генжеаульская СОШ им.М.М.Зумаева"

РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

Темиртдинова С.А.

Протокол №1

от «27» 08 2024 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Шихмурзаева Г.К.

Протокол № 1

от «27» 08 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Махтиев А.С.

Приказ № 652

от «30» 08 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная (чеченская) литература»

для обучающихся 7 класса

Генжеаул 2024-2025

Кхеторан кехат

Нохчийн меттан юкъара дешаран юккьерчу школана лерина программа хIоттийна Нохчийн Республикин юкъара дешаран школашна лериначу планан, юкъара дешаран коьрта юкъара дешаран пачхьалкхан программин бух тIехь, Федеральни пачхьалкхан дешаран стандартан, коьрта юкъара дешаран федеральни пачхьалкхан дешаран стандартана бина хийцамаш, Россин Федерацин дешаран а, Iилманан а Министерствос омрица чIагIбина болу 31 маяхь 2021ш. № 287, коьртачу дешаран программин бух тIе а тевжаш, С.Э.Эдиловн нохчийн литературин герггарчу хьесапехь йолчу программех пайда а оьцуш.

Программа лерина ю хIокху сахьтийн барамна:

7класс, 34 дешаран кIира,
Сахьтийн барам кIирнах- 1 сахьт
Дешаран шеран дерриге сахьташ- 34 сахьт

Программан тайпа: нохчийн меттан базови программа

Белхан программин кхачойина дешаран –методически комплексаца:

Iаматаш:

*Эдилов С.Э.Нохчийн литература : Iамат: 5 класс:-Собыла-ГIала:

АО «ИПК «Грозненский рабочий» , 2018 шо

«Литература» предмет Iаморан жамIаш:

Коьртачу юкъара дешаран школа чекхийоккхучуьнгахь «Литература» предмет Iамош кхио деза **личностни жамIаш** ду:

-шен кьоман векал а, дукхакъаьмнийн Российски пачхьалкхан гражданин а ша хиларх кхеташ хилар;

-личностан синьобздангаллин мехаллаш кхачаме ялор, дукхакъаьмнийн махке безам кхиор, нохчийн литературе (культуре), кхечу къаьмнийн культуре болу ларам кхиор;

-хIума довзаран а, коммуникативни а декхарш кхочушдарехь хаамийн тайп-тайпанчу хьастех пайда эцар (словараш, энциклопедеш, интернет-гIирсаш).

Коьртачу юкъара дешаран школахь предмет «Литература» Iаморан метапредметни жамIаш билгалдовлу:

-проблемех кхета а, гипотеза хьалха яккха а, коьчал структуре ерзо а, шена хетарг тIечIагIдеш делил дало а, барта а, йозанан а аларшкахь бахьанин - тIаьхьалонан уьйраш билгалгьяха а, жамIаш кепе дерзо а хаарехь;

-ша гIуллакхдар вовшахтоха а, цуьнан мах хадо а, шена самукъане хета болу гуо къасто а хаар карадерзорехь;

-ша гIуллакхдеш юстаран, дуьхь-дуьхьал хIитторан кепех пайдаэцарехь;

-тайп-тайпанчу хаамийн хьасташца болх бан, уьш лаха, талла, ша гIуллакхдарехь царех пайдаэца хаарехь;

Коьртачу юкьарадешаран школа чекхйоккхучеран предметни жамIаш лаьтта:

1).xIума довзаран декъехь:

- барта кхоллараллин а, тайп-тайпанчу муьрийн нохчийн литературин произведенийн коьртачу проблемех кхетам хилар; и проблемаш нийса цхьана кепе ерзо хьуьнар хилар;
- произведени а, иза язъяран муьран уьйрах кхетар, цу произведенийн бухехь йолу хенан йохаллехь йовр йоцу синьобздангаллин мехаллаш а, церан тахана а маIне хилар билгалдакхар;
- литературни произведенина таллам бан хаар: xIокху я оцу литературни родан а, жанран а произведени иза хилар билгалдан хаар; темех, идейх кхета а, кепе ерзо а, цуьнан синьобздангаллин мехаллаш, турпалхойн амалш билгалъяхар, цхьана я масех произведенийн турпалхой буста, нохчийн а, кхечу къаьмнийн а литературин произведенеш вовшашца юста;
- произведенехь сюжетан дакъош, дIахIоттам, меттан суртхIотторан гIирсаш къастор, чулацаман идейно-исбаьхьаллин агIонаш билгалъяхарехь цара дIалоцучу меттигах кхетар (филологически талламан кепаш);
- литературни произведени толлуш юьхьанцара (элементарни) литературоведчески терминологиевзаш хила езар;

2) мехаллин-некъбовзаран (ориентацин) декъехь:

- нохчийн литературин синьобздангаллин мехаллашка кхачор, шен къоман синьобздангаллин мехаллашца уьш юстар;
- нохчийн литературин произведенех лаьцна шена хетарг цхьана кепе дерзо хаар, церан мах хадор;
- Iамийначу произведенех лаьцна шен кхетам хилар;
- авторна хетачух кхетар, цунах лаьцна шена хетарг ала хаар;

3) коммуникативни декъехь:

- тайп-тайпанчу жанрийн литературни произведенеш нохчийн маттахь лерсица а, цхьанатайпанара а тIеэцар, кхеташ ешар;
- текст тIера цитаташ а ялош, меттан исбаьхьаллин гIирсех пайдаэцарца прозаически произведенеш я церан дакъош юхасхьадийца хаар; ладоьгIначу я ешначу текстан хьокъехь хаттаршна жопаш далар; барта монологически къамелан тайп-тайпана аларш кхоллар; шеца къамел деш волчуьнца оьздангаллин барамаш ларбеш, гIиллакхехь диалог дIаяхьар;
- Iамийначу произведенийн тематика а, проблематика а йобзна изложенеш, сочиненеш язъяр, цIахь а, классехь а йозанан белхаш кхочушбар, юкьара культурин а, литературни а теманашна рефераташ язъяр;

4) эстетически декъехь:

- дешан исбаьхьаллех (искусствох) санна литературах кхетар, эстетически кепара нохчийн литературин произведенеш тIеэцар; нохчийн исбаьхьаллин тексташ тIехь исбаьхьаллин (эстетически) чам кхиор;
- эстетически гIуллакхдарехь нохчийн дашах, литературни произведенийн васташ кхуллаш меттан суртхIотторан исбаьхьаллин гIирсаша дIалоцучу меттигах кхетар;
- меттан дIахIоттаман а, нохчийн, оьрсийн литературин вастийн системийн башхаллашца а доьзна нохчийн а, оьрсийн литературин произведенеш вовшашца юста хаар.

Программин коьрта чулацам

Коьрта юкъяра дешаран школа
7 класс.

1-ра дакъа. Литература дешан исбаьхьалла (искусство) санна (2 с)

Кхечу исбаьхьаллашна юккъехь литературу д1алоцу меттиг. Дешан исбаьхьаллахьдахар исбаьхьаллин кепехь гайтаран башхалла.

Исбаьхьаллин литература дуьне довзаран, адаман синьобздангаллин тайп-тайпаналлин дахар а, хьал а довзаран цхьа кеп санна; дахар исбаьхьаллин кепара гайтар. Эстетически чам а, синьобздангалла а кхиорехь литературу бен т1елаткъам.

2-г1а дакъа. Халкъан барта кхоллараллера (31 с)

Тематическое планирование

№	Тема раздела	Примерное количество часов	Вид контроля
1.	Устное народное творчество	6	
2.	Дореволюционная литература	3	
3.	Из советской литературы	25	
	Всего за год:	34	

КАЛЕНДАРНО ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ
7 класс чеченская литература

№	Тема урока	Кол-во часов	Дата		Д/З
			По плану	По факту	
1.	Халкъан барта поэзи. Устная народная поэзия.	1	2.09	2.09	5-7 стр
2.	«Бабин Иэсин, ворх1вешин йишин илли». Народная песня.	1	9.09	9.09	8-19 стр
3.	«Ваша воцчу Сайлахин илли». Народная песня.	1	16.09	16.09	20-35стр
4.	«Дадин юрт яккхаран илли». Народная песня	1	23.09	23.09	35-43стр
5.	Классал арахъара дешар «Жерочун к1ентан, гуьржийн к1ентан илли». Внекл.чтение « Народная песня.»	1	30.09	30.09	271-285 стр
6.	«Нохчийн шира илли».Старинная народная песня.	1	7.10	7.10	43-47стр
7.	«Сай» халкъан илли. «Олень» народная песня.	1	14.10	14.10	47-50стр
8.	Литературная теория: Лирика,стих.		21.10	21.10	51-54стр
9.	Мамакаев М.А. Стих-ние «Заветы Родины»	1	28.10	28.10	55-61стр
10.	Гадаев М-С. «Ирча суьрташ» (дийцаран т1ера кийсак). «Страшные воспоминания»	1	11.11	11.11	62-74стр
11	Саидов Б.С. Стих-ни «Вина юрт». «Родной аул»	1	18.11	18.11	75-83стр
12.	Саидов Б.С.Внекл.чтение Стих-ние «Пейзаж»	1	25.11	25.11	304-309стр
13.	Курумова С.М. Отрывок из повести «Туман»	1	2.12	2.12	84-88стр
14.	Мамакаев 1.Ш.Стих-ни « Местъ волка»	1	9.12	9.12	89-95стр
15.	Ошаев Х.Д. Очерк «Снайпер Абухъажа Идрисов»	1	16.12	16.12	96-112 стр
16.	Сулейманов А.С. Стихотворени	1	23.12	23.12	113-119

	«Застолье»				аg1o
17.	Гайсултанов 1.Э.-творчество Повесть «Падение крепости»	1	13.01		121-136 стр
18	Гайсултанов 1.Э.Повесть «Падение крепости»	1	20.01		136-162 стр
19.	Айдамиров А.А.- творчество. «Долгие ночи» роман	1	27.01		163-176 стр
20.	Теория литературный герой и символ.	1	3.02		177-178 стр
21.	Арсанукаев Ш.А. Стих-ние «Наполните сердца любовью»	1	10.02		179-187 стр
22.	Кибиев М.М. Стих-ние «Слово», басня «Звон»	1	17.02		188-194 стр
23.	Окуев Ш.Х.Дийцар «Мацалла».Рассказ «Голод»	1	24.02		195-206 стр
24	Гацаев С.А.Стих-ни «Дарц». Стих-ние «Метель»	1	3.03		207-210 стр
25	Кусаев 1.Дж. Стих-ние «Хороший нрав»	1	10.03		212-215 стр
26	Рашидов Ш.Р – дахар а, кхолларалла а. Жизнь и творчество Ш.Рашидова.	1	17.03		216-217 стр
27	Рашидов Шайд. Поэма «Заветы отца»	1	24.03		217-228 стр
28	Мусаев.М. Вн. чт «Славный Бийболат»	1	7.04		310-316 стр
29	Дикаев М.Дж. Стих-ни «Нохчо ву со». « Я чеченец»	1	14.04		229-233 стр
30	Шайхиев 1.Х. Поэма «Ч1аг1о». Поэма« Крепость»	1	21.04		234-241 стр
31	Яшуркаев С.С. Дийцар «Напсат». Рассказ «Напсат».	1	28.04		242-252 стр
32	Бисултанов А.Д. «Хьайбахах языйна байташ». « Стихи о Хайбахе»	1	5.05		256-262 стр
33	Амаев В.Х, Дийцар «Генарчу денон туьйра». Рассказ « Предание далеких дней»	1	12.05		263-270 стр
34	Шеран жам1аш даран урок.	1	19.05		